

Géén Nederlands Waddeneiland

Borkum

Natuurlijk, we hebben onze eigen 'TVTAS'. Maar wie denkt dat het bij de S van Schiermonnikoog ophoudt, heeft het mis. Oostwaarts gaat het gewoon door met de mooie Waddeneilanden, alleen behoren ze nu tot Duitsland. Eerste in die rij is Borkum, een eiland dat eenvoudig vanuit onze eigen Eemshaven in minder dan een uur te bereiken is. En voor wie meent, ach, dat zal wel weer meer van hetzelfde zijn, ook die heeft het mis.

TEKST & FOTO'S MONIQUE VAN GAAL

Uitkijkend over de brede duinenrij. »

Dikke regendruppels buiten over elkaar heen op het glas. We hebben een mooi plaatsje aan het raam weten te bemachtigen, maar genieten van het uitzicht op zee is er alsnog niet bij. Nat worden we gelukkig niet, want na de vijftig minuten durende overtocht stappen we direct over op het oude dieseltreintje dat ons opwacht voor de laatste zeven kilometer naar het centrum van Borkum over de in 1888 aangelegde smalspoorlijn van de Borkumer Kleinbahn. Alle vier de locomotieven, die tegenwoordig met koolzaadolie worden aangedreven, doen het nog en de rijtuigen zien er nog exact zo uit als toen, elk gestoken in een eigen, felle kleur. We lopen op een van die bonte wagons af en installeren ons op een houten bankje. “Precies zoals het vroeger ook moet zijn geweest”, merken we tevreden op.

Bruisend eiland

Met een slakkengangetje boemelen we door het natte landschap. “Kijk, het klaart al flink op. Misschien kunnen we nog net voor zonsondergang aan zee zijn!” stelt mijn wandelmaatje enthousiast voor. Vlug brengen we de koffers naar ons hotel, maar zo klein als dit stadje is, zo gemakkelijk raak je er de weg kwijt in de smalle, kronkelende straatjes. Na wat omzwervingen komen we aan op de promenade, juist wanneer de zon de onderkant van het dikke, in oostelijke richting wegdrijvende wolkendek prachtig verlicht. Monumentale trappen leiden van de promenade naar het schiereindeloze zandstrand, dat vol staat met ouderwetse *Strandkörbe*. Het strand oogt als één groot schilderij met al die bont gestreepte strandstoelen. Het is echter nog even wachten op de badgasten; het is begin mei en nog best aan de koude kant. Statige, witte negentiende-eeuwse kuurhotels zorgen voor een mondaine sfeer. Er klinkt live-muziek over het strand. We lopen af op het sierlijke muziekpaviljoen waar al meer dan honderd jaar kuurconcerten worden gegeven, maar liefst drie keer per dag. Een blonde dame brengt de ene cover na de andere ten gehore. Het is gezellig druk. Op de terrasjes zitten mensen onder een dekentje, een glas wijn in de hand. En wij staan onszelf toe meteen al een eerste conclusie te trekken: dit bruisende waddeneiland lijkt in de verste verte niet op onze TVTAS!

De Tüskendörsee is een meertje dat de oude scheidslijn vormt tussen wat ooit twee afzonderlijke eilanden waren

Rondje eiland

De wekker gaat vroeg, want vandaag willen we het hele eiland rondwandelen. Zo moeilijk is dat overigens niet; Borkum is kleiner dan Schiermonnikoog, dus meer dan een kilometer of twintig zal het niet worden. Over de promenade lopen we zuidwaarts richting de kleine, rood-witte elektrische vuurtoren. Al zo'n twintig jaar niet meer in gebruik, maar nog altijd een fotogeniek object daar zo midden in een smalle duinenrij. Dan duiken we een prachtig bos in, de *Greune Stee* (groene plaats), ooit door leraren en leerlingen van Borkum aangelegd. We hadden er al een flink aantal gezien in het stadje, maar hier wemelt het er helemaal van: wollige konijnen. We steken het treinspoor over en komen aan de andere kant van het eiland over de *Deichweg* te lopen met prachtig uitzicht op het

Er klinkt live-muziek vanuit het paviljoen.

Het strand met bontgestreepte strandstoelen.

Karretje met reclame voor Strandhotel Hohenzollern op de promenade.

De kleine rood-witte vuurtoren is nog altijd een fotogeniek object.

wad. Heel in de verte zien we de haven. Links van ons weilanden, koeien en de ienemini luchthaven die in de Tweede Wereldoorlog werd aangelegd als militair vliegveld. Dan de Tüskendörsee (tussendoor), een meertje dat de oude scheidslijn vormt tussen wat ooit twee afzonderlijke eilanden waren, Westland en Ostland. Pas midden negentiende eeuw kwamen beide aan elkaar vast te zitten. Scholeksters en Kieviten zijn druk in de weer. Aan de voet van de smalle dijk gaan de fietsers, maar soms wagen zij zich ook op 'ons' smalle dijkweggetje en moeten we even een stapje opzij doen. Het landschap is open, de tegenwind sterk. We kijken ernaar uit door de beschutte duinen weer westwaarts te lopen. De zeedijk eindigt bij de uitkijkpost op de oostelijke »

Sternklipdünen. Onderwijl genietend van het uitzicht proberen we vanaf de top te bepalen welk pad we het best terug kunnen nemen. Het wordt het zanderige duinpad, ondoenlijk voor fietsers en dus een stuk rustiger. Al snel stuiten we op het mooi uit het duinlandschap stekende Ostbake. Vanwege de ligging aan de Eemsmonding werden op Borkum van oudsher tal van bakens gebouwd die de schepen door de ondiepe wateren hielpen. Drie daarvan staan nog altijd te pronken, ondanks dat ze geen functie meer hebben, waaronder deze. We komen aan in het tweede dorp van het eiland, Ostland. Niet meer dan een handjevol huizen, maar gezellig is het er wel. Net als menig fietser zijgen wij neer op een van de twee terrassen voor een lekkere kop koffie met appelgebak. De rest van de wandeling zoals we die in gedachten hadden, moeten we afblazen, er is onweer op komst. Niet getreurd, want ook de verkorte route is schitterend en voert door duinen vol lage struiken. Al gauw zijn daar de watertoren, de iet-

◀ We bewonderen de prachtige huizen en villa's.

▲ Jonge scheuten van de duindoorn.

◃ Nu en dan stappen we van het stenen pad af en lopen de duinen in.

◄ Bakens de Grote Kaap kunnen we van ons lijstje strepen.

wat propvolle camping en het baken de Kleine Kaap. Juist bij het binnenstappen van ons hotel barst het kortstondige geweld los.

Vuurtorens en zeehonden

De volgende dag is het helder opgeklaard. We hebben een lijstje gemaakt van de dingen die we beslist nog willen zien voordat we de boot terug naar het vasteland nemen. Om te beginnen het noordelijke deel van de zes kilometer lange promenade. Hier is de duinenrij enorm breed, de zee een heel eind weg. Nu en dan stappen we van het stenen pad af en lopen de duinen in; het drassige gebied vol eenden en ganzen had ik niet verwacht hier aan te treffen. Bij de Norddünen aangekomen stopt de promenade abrupt en vervolgen we de wandeling over een mooi pad dat landinwaarts voert, terug naar het stadje. Al gauw kunnen we het baken met de naam Grote Kaap van

ons lijstje wegstrepen. En ook de omheining van enorme walviskaken om het huis van een vroegere walvisvaarder is een bezoekje waard. Niet te missen pronkstuk van het eiland is de robuuste oude vuurtoren met het kleine walvisvaarderskerkhof dat de graven van kapiteins van weleer herbergt. Deze rechthoekige toren werd in 1576 gebouwd op het fundament van de oude kerktoeren en diende lange tijd slechts

»

VAN ZEEROVERSNEST NAAR MONDAIN KUUROORD

Was Borkum in de Hanzetijd nog een waar zeeroversnest, maar in de achttiende eeuw hadden de inwoners een eerlijker manier gevonden om te overleven: meevaren met de Nederlandse walvisvaarders. De walvisvangst bracht de Borkumers een zekere welvaart, waar tegenover stond dat een vaart naar Groenland of Spitsbergen absoluut niet zonder gevaren was en velen van hen nooit terugkeerden van zo'n barre tocht. Toen de walvisvangst terugliep trokken veel eilandbewoners weg. Vanaf 1834 kwamen de eerste vakantiegangers; Borkum is daarmee een van de oudste Duitse vakantieoord. Aanvankelijk waren het de gegoede burgers uit Emden, maar toen deze stad bereikbaar werd per spoor volgden er meer. Vanaf het begin van de twintigste eeuw was Borkum een belangrijke militaire post. De Borkumer Kleinbahn werd met aftakkingen uitgebreid ten behoeve van het militaire transport en in 1934 vonden er zelfs twee raketlanceringen plaats. Na het einde van de Tweede Wereldoorlog viel er een hoop op te ruimen; bunkers bemoeilijkten nog jarenlang het gebruik van het strand. Toch wist Borkum wederom op te klimmen tot mondain kuuroord. Men kwam en komt voor de gezonde zilte lucht, die arm aan pollen en rijk aan zout en jodium is. Het eiland telt slechts vijfduizend inwoners, maar ontvangt jaarlijks circa driehonderdduizend toeristen. Veel sanatoria in Victoriaanse stijl zijn nog altijd in gebruik. Tel daarbij op de moderne wellnesscentra en de vele mogelijkheden om sportief bezig te zijn. Borkum maakt deel uit van het Nationaal Park Nedersaksische Waddenzee dat sinds 2009 op de Werelderfgoedlijst van UNESCO staat.

als herkenningspunt bij dag. Pas in 1817 kreeg de toren een lichtbron, die vervolgens in 1879 door brand werd verwoest. Nog in datzelfde jaar werd in allerijl de nieuwe vuurtoren gebouwd. Voor de bouw van deze in het oog springende, zestig meter hoge, ronde toren werden niet minder dan 1,5 miljoen donkerbruine bakstenen gebruikt. We lopen verder en bewonderen de prachtige huizen en villa's, sommige dateren nog uit de welvarende tijd van de walvisvaart. Bij de kleine rood-witte vuurtoren komen we op bekend terrein; hier-

vandaan zullen we het eerder gelopen stuk promenade nogmaals doen. Alleen ditmaal doen we het rustig aan en turen we een tijdlang naar de aan de overkant van het water zonnebadende groep zeehonden op de zeehondenbank, een voor de kust gelegen stukje beschermd natuurgebied. Begin twintigste eeuw lag deze bank nog ver van Borkum, maar geleidelijk aan kroop de zandmassa steeds dichterbij, om uiteindelijk aan het eiland vast te groeien. Het is moeilijk voor te stellen dat de metersdiepe geul tussen bank en eiland nog tot in de

jaren tachtig door plezierboten werd bevaaren. Vanaf het strand – zwemmen is op dit punt alleen toegestaan voor de zeehonden – zien we dikwijls een koppie boven water steken. Het koppie kijkt ook naar ons; nieuwsgierige blikken gaan over en weer. Van de zeehonden lopen we linea recta af op Café Kluntje, met naar verluidt de heerlijkste gebakjes van Borkum. Met rolkoffers snellende mensen doen ons beseffen dat het treintje al klaarstaat voor vertrek en ook wij nu toch echt vaart zullen moeten maken. ■

WANDELWIJZER

Borkum is het meest westelijke (Oost-Friese) waddeneiland van Duitsland, maar ligt dicht bij de kust van Groningen dan bij de Duitse kust en is wat kleiner dan Schiermonnikoog. Toch zie je vrijwel geen Nederlanders en dat is echt zonde.

Vervoer

De veerboot naar Borkum (rederij AG Ems) vertrekt een paar keer per dag vanuit onze Eemshaven (overtocht 50 minuten). De Borkumer Kleinbahn brengt je naar het centrum (inbegrepen in de ticketprijs). N.B. De tijd op het ticket voor de terugvaart is de tijd dat het treintje vanaf Borkum Station vertrekt naar de haven. (www.borkumlijn.nl) De Eemshaven is vanuit Groningen goed te bereiken per trein.

Slapen & eten

De keuze is groot als het gaat om overnachtings- of eetgelegenheden. Houd er rekening mee dat er nog vaak contant betaald moet worden; pinbetalingen zijn doorgaans niet gewenst.

- Arthotel Bakker – Vriendelijk personeel, sauna's en dakterras. Geweldig ontbijtbuffet (arthotel-bakker.de).
- Valentin's restaurant – Gezellig, mediterrane en Duitse keuken. (valentins-borkum.de).
- Ria's Beach Café (riasbeach.de).
- Café Kluntje in de drukke winkelstraat (cafe-kluntje.de).

Wandelen & fietsen

Je vindt hier meer dan 130 km aan fiets- en wandelpaden. In de ferry terminal van Eemshaven is een handige kaart te koop (€ 1,50) met daarop drie fietsroutes, die uiteraard ook wandelend kunnen worden afgelegd. Door de duinen lopen bovendien veel paden die alleen geschikt zijn voor wandelaars of ruiters.

Onze tips

- Heemkundig museum 'Dykhus' (heimatverein-borkum.de).
- Museum Feuerschiff Borkumriff – Lichtschip in de haven (feuerschiff-borkumriff.de).
- Gezeitenland – Moderne wellnessoase (borkum.de/nl/gezeitenland).

- Nordsee Aquarium (borkum.de/nl/nordsee-aquarium).
- De nieuwe vuurtoren kan op gezette tijden beklommen worden (ruim 300 traptreden).

Meer weten?

borkum.de/nl/ – borkum.nl

